

Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Է Պ

Յ Ա Ի Ե Լ Ո Ւ Ա Տ

Գ Ա Ն Գ Ի Ի Ն

Փորձիկ հասարակութիւն մը քիչ անգամ մեծ քրոնիկներ կ'ունենայ. մեր լրագիրները կը ճգնին խոշորացոյցով զննել ու քննել այն ամէն ազգային նորութիւն, որ լեռնապային առջեւ գտնան կերպարանք մ'ունի. մենք մեզ թող զո՞ւր ասոնք այն խոշորացոյցին դիմելու:

Տակաւին Գրատէր Ատոմը կը շարունակէ իր գրչին նշանաւոր և աննշան արտադրութիւններն. ժամանակին դուժած էին իր խան դարուած կազմութեան անմիտութեան սեւ լուրը. ետքն էր որ Գրատէրը արդ կը պատերազմի անագորոյն մահուան դէմ և է. Պոլսոյ հասարակութիւնը չի զրկեր իր ելծերաւնեմ գաղափարներէն, թէնա անոնք հիւանդանոցէն ծագին: Իր յերջի գրութեամբ « Բիրակին » մէջ աշխարհարար կատարեալ բառարանին կազմութիւնը հնդակին կը տեսնէ. փափաքելի էր որ Գրատէրը սխալած չըլլար. և նոյապէս փափաքելի էր որ այդ գործին համար քո ներկայացուցած ատորմները առաջնորդ և յղիւնելու ենթարկուելով, վտիտ ու աննշան կերպարանք մը շահնէին: Մեզ ինչ որ կ'երեւի գրաւէր բանաստեղծը արդ մահահին մէջ ամէն գրական լուրջ ու թեթեւ նիւթ անմեղք և ներդաժմոթի ակնացով կը զննէ:

Թէնա ինչ որ կը գրէ գեղեցիկ է, նուազող է և գրաւիչ:

Ռուսահայ գրագէտները « Վտակ » անուն գիրք մը կը պատրաստեն ի յիշատակ Գրիգոր Զնշեանի. կը մաղթենք որ այդ գործը գրական վտակի մը գաղափարը տայ: Նպատակն շատ բարձր և դրուատիկ է. ուր էր թէ այն արժանաւոր յիշատակարան մը ըլլար՝ ամբողջ ազգիս համակրանքն ա՛յնչոյն շարունակելու վայելող անմոռաց Որբասիրին:

Ազգային քրոնիկին մէջ ամենէն միտքաբական լուրն է « Օգնութեան սնտուկ » ի խրնդիրը: Կ. Պոլսոյ ազգային ուսումնական յանձնաժողովը վերջապէս կը յաջողի կարօտեալ ուսուցիչներու նիւթապէս նպաստել. այս օգնութեան կ'արժանանան այն աղքատ վարժապետները ու վարժուհիները, որոնք տասը տարի հալ վարժարաններու մէջ աշխատած են: Այդ ոգորմած սնտուկին հաւելելը գրելութեամբ պիտի ըլլայ, յատուկ հոգաբարձութեան մը նախաձեռնութեամբ կազմակերպուելիք նուագահանդէսի մը կամ թաղորդի մը արդիւնքը: Այս օգնութեան սնտուկը պաշտօնապէս ընդունուած և հաստատուած է. այժմ կը քննարկուի գործադրութիւնը, փափաքելի էր որ ապարդիւն չըլլար այս գեղեցիկ ձեռնարկը. որուն նման սնտուկէ մը ինչո՞ւ զրկուին աղքատ արդիւնաւոր գրագէտներ ու յօգուածագիրներ:

*

Այս տարուան իդմիրեան մրցանակի հան-
գիստ մէջ դարձեալ մասնանիշ եղաւ ազգիս
գրական ամուլթիւնը. մրցման ներկայացուե-
ր են տասուերկու երկեր. առաջին կարգի մրցա-
նակի (120 ոսկի) ոչ ոք արժանացեր է :
Լաւանացի Գաւնակ գաւառն, և Նազար Գո-
րծանցի Պարսկաստանի Հայերը գրքերն ար-
ժանացեր են 30 ոսկի մրցանակի : Յ. Գա-
զանճեան՝ իր Երդրիայ Հայոց Պատասխարա-
բար և Արամ Բեշկեան՝ իր Ռաւամետարու-
րիւն շարականաց երկերուն համար, իւր քա-
ջայերական 10ական ոսկի ընդունել են : Խոկ
ամենէն կարեւոր երկ մը Ս. Վ. Պարոնեանի
(Ռոտարիքոս Նայիրականաց մատենադասակր
« Բացատրիկ » նպաստի արժանացեր է :

Մեր գրական դասակարգը երկու տարւաւն
մէջ 120 լիբանոց մրցանակի մը արժանա-
նալու կ'անճարակի՝ որքան խեղճութիւն...

*

Թրքահայ Հին և Նոր բանաստեղծներու
գողարիկ ու նազելի բնաբերդակին՝ Կարա-
պետ Ոսկեանի մահուան բոլոր գուժաց, տե-
ղացի թերթերէն շատերը այս առթիւ զլա-
ցան իրենց յատուկ գործին և ցաւն : Ս. Գա-
լեան (Արիւնջ թիւ 4665) Հանգուցեալի
մասին կը գրէ հետեւեալն.

« Կ. Ոսկեան աչ Նուազ ծնուիմ աւ համբարեղի եղաւ
ազգին լուսթեան՝ իր բանաստեղծի ու գրագէտի համ-
բաւով : Բոտրաստան մակնակեց եղաւ նախընծայ Հիւրճե-
կալուց իր գրուածքներուն : Բնալի Բիւրաթի և Մասիսի
մէջ գնահատուեցան իր քնարերգական ձիւղբեր : Փող-
արկի զգացումներն ու ուրջ, զորս ժառանգած էր Վե-
նետիկի գրական դպրոցի Հին թէ Նոր արասագրութիւն
ներէն, մայրենի լեզուին նախանկալոյց գործաւորը ու
պաշտամբ՝ իր գրելի տաւած էին ճշգրտ ազնուութիւն
ու փափկութիւն՝ որոնց շնորհիւ արտադրեց այնքան
զգալուն քերթուածներ՝ մեն մասամբ անտիպ իր ար-
ձակ գրուածները, հոս սկ ապա, և երևեցան Արիւնջի մէջ,
Նորադեպերով և գրական թէ ազգային նիւթերով ա-
րժեք մեղք՝ մանաւանդ՝ իր սիրական գաղափարներուն
ու գովանի զգացումներուն բարացուցական նայելին եր
և որ անընդուն ամենէն անուշ յիշատակներէն մէկը պի-
տի մնայ : Կ'ակնարկենք այն յօդուածին՝ որով Կարապետ
Ոսկեան կ'առաջարկէր ձուլել միացնել ազգ. վարժա-
բանները հայ հասարակութեան երեք հաստատմաներուն
մէջ... » :

Կ. Ոսկեան Հայ Հոռոմէական Հասարա-
կութեան մէջ Հազուադիւր գրագէտներէն մին

էր. այն գեղեցիկ պուշտին վրայ մինչև ցարդ
միայն համակրական տողեր. կարգացնիք,
արդեօք կարիշի չէր որ « Մասիս » շարաթա-
թերթը (որուն՝ հանգուցեալը ամենէն աւելի
աշխատակցեր է) լուրջ յօդուածով վերլու-
ծէր անոր գրական արդիւնքն ա :

*

Ժամանակէ մը թ վեր մի քանի թերթեր
քննադատական խաղտող զօղանջներ կ'ար-
ձակեն. սառնոց համար լրագրական կրթու-
թիւնը և աշնուութիւնը վարկ չունի. սառնոց
կ'ուզեն հեղինակութիւն մը ստանալ փողոցի
կամահեկար բերնէն չլսուած վայրագ ու
վիթխարի յիշոցներ արձակելով այն ամե-
նուն վրայ, որոնք գիրենք օրինաւոր կերպով
քննադատներ են : Այսպիսի ցաւազար բղջ-
ներու առջեւ ինչպէ արծիւի արհամարհող ա-
լիքական դիրքը չբռնէ...

Ե.

ՈՍՏԱՆԵՐՈՒՆ ՆԱՅՈՂ

Արժիլլու կը Նայեր վեր՝ նոն հեռաւոր սառցեան
Բարբարոս անասունի մէջ աւր կը զննան բիւրաւոր
Գիշակի թուղիներն ու թիփամարմ շատ նըրէշներ,
Մացուռուան մէջ մըթին լի են ուղից վառեղաւոր՝
Ուր կ'ափնանի իրողութիւն, աւր է իմեր կը շէշին,
Անտարբի խալթոններու, քուլ որջերու մըրաւորին,
Ճակաւոր բարձր, հոգին մարուր և սիրաւ լի անուշաւ :
(Թեմար)

Արժիլլու կը Նայեր երկնից փայլուն սառցեաններուն.
Լուսայ երկայն ժպիտներով զայգիւնուցած սառցեան,
Ուր իրենց իրողութիւն երեւն անոր վրայ դարձուեցին,
Մըրթիլլուով մեղմիկ ձայնիւ եմթիւնիւ նըւազեան,
Մարգարտե վիտերու ալեւ լուրթ մարտով գարնաւս :

Արջ այսպէս տեսնելով զայն յափշտակուած վերացած,
Շիկապոյն կ'ոկորդիլոսը շարժելուելով իրենց արդմն,
Վիթխարի օճեր կ'ախուած երեսնոսի հիւղերէն :

Ինչոր զապաններ որոնց աշեր պաշտօրին սուղ մըսու :
(Կոյսով)

Բարկացան սաստիկ անշուշտ ու գողացին կատարու-
(Թեմար)

« Ի՞նչ կը Նայի արդեօք այս մարդ » իրենց իրենց մըր-
(Մայիսին)

Դս անոնցմէ մին սաղք խաւած, աւրիշ մըն ալ ձեռքը անոր :